

הרשות לפיתוח כלכלי
במגזר המיעוטים
המשרד לשוויון חברתי

سلطة التطوير
الاقتصادي للأقليات
وزارة المساواة الاجتماعية

ארגוני החברה האזרחית בחברה הערבית

אפנאן חאג' עלי
יונתן אייל

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
תרגום לערבית (תקציר): ג'לאל חסן
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

המחקר הוזמן על ידי המשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה ומומן בסיועו.

הצעה לציטוט:
חאג' עלי, א' ואייל, י' (2026). ארגוני החברה האזרחית בחברה הערבית. דמ-095-26.
מכוו מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

תקציר

רקע

לארגוני החברה האזרחית תפקיד חשוב בקידום מטרות חברתיות, קהילתיות וציבוריות. חשיבותם נובעת, בין היתר, מהיכרותם המעמיקה עם צורכי האוכלוסייה המקומית, מיכולתם לפתח מענים מותאמים לאתגרים חברתיים משתנים, מגמישותם הארגונית, מיכולתם להגיב במהירות לצרכים המתעוררים בשטח ומיכולתם לפעול באופן משלים למערכות הציבוריות. למרות חשיבותם ותרומתם, ובפרט עבור אוכלוסיות מוחלשות, היקף פעילותם של ארגוני החברה האזרחית הערבית בישראל עדיין מצומצם יחסית.

מטרה

מטרתו העיקרית של המחקר היא לגבש המלצות יישומיות לחיזוק ולקידום החברה האזרחית הערבית, תוך כדי התמקדות בשני תחומים מרכזיים: העמקת הקשר בין ארגוני החברה האזרחית הערבית ובין הרשויות המקומיות, ואיתור פרקטיקות רלוונטיות בתחום הרכש הממשלתי.

שיטה

המחקר התבסס על סקירת ספרות מקצועית, מסמכי מדיניות ומסמכים ממשלתיים רלוונטיים מישראל, וכן על חמישה ראיונות עומק חצי מובנים עם אנשי מקצוע ובעלי תפקידים במשרדי ממשלה וברשויות מקומיות ערביות.

עיקרי הממצאים

ממצאי המחקר מלמדים כי החברה האזרחית הערבית בישראל מצויה עדיין בתהליך התפתחות והתגבשות, ומתמודדת עם אתגרים משמעותיים בתחום המימון, בבניית היכולות הארגוניות, בגיוס כוח אדם מקצועי ובפיתוח שיתופי פעולה. נוסף על כך נמצא כי הקשר בין הרשויות המקומיות ובין ארגוני החברה האזרחית מאופיין ברמת מיסוד מוגבלת, וכי מנגנוני הרכש הציבורי אינם מותאמים במידה מספקת למאפייניהם וליכולותיהם של רבים מארגוני החברה האזרחית הערבית.

סיכום והמלצות עיקריות

המחקר מדגיש כי חיזוק החברה האזרחית הערבית הוא נדבך חשוב בקידום הפיתוח החברתי, הכלכלי והקהילתי של החברה הערבית בישראל, על כן מומלץ:

1. לגבש מדיניות סדורה לחיזוק החברה האזרחית הערבית, הכוללת ביסוס תשתיות ארגוניות לניהול הקשר בין הרשויות המקומיות ובין הארגונים
2. לפתח יכולות מקצועיות וניהוליות, להרחיב את הנגישות למקורות מימון ציבוריים ופילנתרופיים ולעודד שיתופי פעולה בין-ארגוניים ורב-מגזריים
3. לנצל את מרחב הגמישות הקיים במנגנוני הרכש הציבורי כדי להרחיב את השתתפותם של ארגוני החברה האזרחית הערבית במכרזים ובהתקשרויות ציבוריות, תוך כדי שמירת הסטנדרטים המקצועיים ואיכות השירותים הניתנים לציבור